
Dansk Teaters Værdi

Et stykke journalistik af

Kaj Munk

Udgivet i 2015. Teksten må i denne form frit benyttes med angivelse af Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet, som kilde.

Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet.

Indhold

Dansk Teaters Værdi

4

Dansk Teaters Værdi

Dansk Teaters Værdi

Jyllandsposten

Onsdag den 5. Juni 1940

Dansk Teaters Værdi Af Sognepræst Kaj Munk

Det er haarde tider for dansk Teater, og det er det fortryllende ved det, at det har det altid været. Det har været truet paa Livet lige fra den Stund, det fik Liv. Betænk bare, at Holberg levede under Christian den Sjette. Kongen var enevældig Monark og sad oven i Købet paa Skødet af ingen ringere end Gud. Og dog husker vi hine Dage saadan nu, at Christian den Sjette levede under Holberg.

Teatrets Nød nu til Dags har ikke noget med kristeligt Forbud fra Statsmagts Side at gøre. Staten støtter dansk Teater forholdsvis rundhaandet, og alle Præster her i Landet skriver Skuespil. Hvad er da Teatrets Vanskelighed i vore Dage? Man svarer, at det er den meget haandfaste, at Folk ikke længere vil komme der.

For det første er der Maade med, hvor sandt det er. Jeg mindes en hel Række daarlige Forestillinger, der var ovenud godt besøgt. Og gaar det saadan med det tørre Træ, hvad tør man saa ikke vente med det grønne? Naa, Sandheden i Ære! Vi har set fortrinlig Teaterkunst hævde sig smukt, ogsaa tilstrømningsmæssigt. Kjeld Abells "Anna Sophie Hedvig" f. Eks. Eller Henrik Ibsen under Thorvald Larsens Vingers Skygge. Vist vil Folk se Teater endnu.

Men for det andet: Selv om de ikke vilde, hvad saa? Skulde vi deraf tage Anledning til øjeblikkelig at eksekvere Dødsdom? Skal vi lukke alle de Steder, hvor Folk ikke staar i Kø for at komme ind? Saa ser det ikke godt ud for Kirkerne. Skal vi kun dyrke det, der er Mode i? Lad Vejrhanerne om det! Der maa ogsaa være andet i Verden end Rustningsfabrikker.

Saa storartet en Mand som Harald Tandrup kan komme til at skrive en Artikel, der hedder: Jeg holder med den, der vinder. Meningen er jo naturligvis, at Udviklingen altid har Ret. Ak, selv kloge Folk bliver gamle med Aarene. Den darwinistiske Idé om Udvikling maa dog efterhaanden have udviklet os bort fra, saa sandt den da havde noget paa sig. Hvis den var rigtig, er den altsaa forkert. Og staar *det* ikke godt nok til Troende? Hvor er Plato henne? Han sidder vel og opfinder Giftgas nu. Mennesket har udviklet sig fra Aberne, hørte vi. Hvad mere Bevis behøver vi for Verdens evige og frygtelige Tilbagegang? Jeg holder med Kristus paa Korset, jeg holder med den, der taber. Skal jeg sige noget godt om mig selv, saa bliver det dette, at det har jeg gjort fra mit tredje Aar, da jeg første Gang saa min Ven Peter paa Gaden i Maribo faa Tæv af de store Dreng.

Jeg vil sætte mig ind i den tomme Landsbykirke, hvor der er saa stille, at man et Øjeblik kan komme i Angst for, at selv Gud er der ikke. Men saa er han der jo netop. Og hellere end at lade mig af Malstrømmen hvirvle ind i et Filmstempel af Reklamelys og raa Spænding og forloren Sentimentalitet vil jeg give mig Tid til at høre, hvad dansk Aand og Tunge har

at lægge mig paa Hjerte i Kunst, der frem for alt er sand.

*

Derfor er det, jeg beder for dansk Teater. Jeg beder for Provinsens, der er enestaaende brutalt ramt af Mørkelægning og af Benzinmangel, saa Kunstnerne daarligt kan komme ud og Folk fra Landet daarligt kan komme ind. Jeg beder for Aarhus og Odense og især for det lille, enestaaende tapre og enestaaende brændende Aalborg Teater. Og først og fremmest beder jeg for selve Danmarks Scene, det folkelig-kongelige Teater i København.

Det er mig ganske ubegribeligt, hvorfor Holbergs Skueplads ved alle mulige Lejligheder skal være Prügelknabe. Ofte er det ligefrem saadan, at naar man staar og mangler et eller andet at skælde ud paa, saa trækker man Det kgl. Teater frem, som om man just havde det til det Brug. Saa kaldes det for Københavns Teater (Er Nationalmuseet ogsaa Københavns Museum?) og behandles, som var det en statsunderstøttet Bule. Folk, der selv er rede til at kræve al mulig Statsunderstøttelse til egne Bedrifter, kan ikke forstaa, at de danske Skatteyderes Penge skal "smides ud til", at dansk Aand og Kultur ikke skal svækkes.

Hvad betyder da dansk Teater for Danmark? Kunde vi ikke alle leve lige godt og daarligt, om der ikke blev spillet Komædie her i Landet?

Ja, kunde vi ikke leve lige godt og daarligt uden et Aandsliv? Det kan lyde bestikkende, at Føden og Klæden til syvende og sidst er nok? Flygter man for Bomberne hen ad Landevejen, da er man glad, kan man bare redde det nøgne Liv. Og dog selv i et saadant Øjeblik har man et Aandsliv. Det viser sig i, hvad man har Sind for - om man beder eller bander, om man slaar andre ned for selv at mase frem, eller om man selv nu, selv her kan prøve at hjælpe andre - vi er nu engang ikke blot skrigende og hvæsende Dyr, vi er Mennesker. Hvor meget vi end er sunket under Aberne, bliver der ved at være noget af Gud i os.

Og saa er Livet jo da heller ikke udelukkende Bombetid. Der er dog Hvilepauser imellem.

Menneskeliv er Aandsliv. Og Aandsliv er Sans ud over sig selv og sine Kropsfornødheder. Hvad vi er, afhænger af vore Instinkter og af, hvad disse Instinkter har været ude for. Aandsliv, det er Instinkternes Behandling.

Derfor er et Folks Aandsliv vigtigere end alt andet. I det Øjeblik, vi kun er Kropsvæsener, er vort Samfund Kaos, ja, Jungle, ja, Helvede.

*

Men saa kommer Spørgsmaalet: Spiller Teatret overhovedet nogen Rolle længere for den hvide Mand?

I Aandens Verden kan der jo ikke vejes, maales og tælles. Der kan ikke andet end tros. I f. Eks. Tyskland tror man paa Teatret, dets Liv, dets Betydning. Næsten rørende er det at mindes Göring og Göbbels i ædel Kappelstrid for at være det tyske Teaters Protektor.

Skulde vi virkelig have Raad til at undvære Holbergs rensende Latter og Oehlenschlägers dybe, sunde Smerte og Livstro, Hostrups ejegode, rare danske Hygge og - for at tale nordisk - Ibsens hede Vrede og Strindbergs piskende Afsind?

I saa Fald er vi meget rige Folk.

Jeg ved nok, at en Premiere alt for ofte bare er Stedet, hvor man viser sig. Men selv

den, der gik derhen blot for at udstille de nøgne Skuldre eller det udfyldte Knaphul, sad der dog stundom og fik større Ting at tænke paa. Var Nationen ikke fattigere, om ikke Tenna Frederiksen havde fortalt den om Leonora Christine - om ikke Ulla Poulsen havde dokumenteret, at yndigere end selv den danske Bøgeskov er den unge danske Kvinde?

I Det kgl. Teater døde Berthel Thorvaldsen - hvor værdigt! Hvor sømmeligt! Og hvad har ikke dette samme Teater betydet for H. C. Andersen!

Smæd det ikke! Hav hellere Ærbødighed for det! Det er et ædelt Stykke Danmark! En Juvel i den danske Kongekrone! Ær den! Der er ikke for mange mer.

Det koster os lidt Penge. Maaske rigeligt. Sæt en Mand til at undersøge det. En skrap. Er der stadig en Kontorstol for Hr. Slendrian derinde, saa gør den ledig. Giv ham Afsked. Straks. Og uden Pension. Men foretag ikke noget, der kan skade Teatrets Sjæl.

Dansk Teater uden Det kgl. til at føre det vil vise sig umuligt. Og et Danmark uden et Nationalteater - nej, mine Venner, nej, det kan vi aldrig tænke os, og allermindst nu, da alt, som er dansk og gør Danmark Ære, er os dyrebart som ingen Sinde før.

Kaj Munk